

Cultura

CONGRÉS INTERNACIONAL SOBRE L'INTEL·LECTUAL I ESCRIPTOR

Recuperats els primers textos polítics de Montalbán

Tres historiadors localitzen a l'òrgan de propaganda del SUT articles inèdits datats de la primavera del 1960

QUIM ARANDA
GRENOBLE (FRANÇA)

Una pionera investigació conjunta de tres historiadors de les universitats de Grenoble-Alpes (França), Saragossa i la Complutense de Madrid sobre el fins ara molt desconegut i gens estudiat Servicio Universitario del Trabajo (SUT) –una mena d'extensió del SEU, Sindicato Español Universitario, d'origen religiós i d'inspiració falangista– ha permès la localització i recuperació dels que poden ser considerats els primers textos polítics de caràcter públic de l'escriptor Manuel Vázquez Montalbán (MVM).

L'autor barceloní (1939-2003) els va publicar durant un breu període de temps, entre la primavera i l'estiu del 1960, a l'òrgan oficial del servei, la *Gaceta del SUT*, i al *Boletín Ideológico del SUT*, mentre vivia a Madrid, en l'etapa en què va cursar l'últim curs de periodisme a l'escola oficial. Alguns dels escrits, encara que sense signar, poden ser fàcilment atribuïbles a Montalbán tant per l'estil com per la temàtica, a més de pels testimonis consultats durant la recerca. D'altres apareixen rubricats directament, bé com a Manuel o bé com a Manuel Vázquez, que és com aleshores se'l coneixia més, segons el professor del departament de comunicació de la Universitat Pompeu Fabra, i especialista i compilador de l'obra periodística de MVM, Francesc Salgado.

Monografia per al 2018

La recerca sobre el Servicio Universitario del Trabajo ha sigut duta a terme per Miguel Ángel Ruiz Carnicer (Universitat de Saragossa), Javier Muñoz Soro (Complutense de Madrid) i Nicolás Sesma-Landrín (Grenoble-Alpes). A mitjans de l'any vinent una monografia recollirà les conclusions d'aquest treball. Al llarg de la investigació es van adonar que "Montalbán havia jugat un

Via cap al comunisme fundada per un capellà de convicció falangista

El SUT va néixer el 1950 de la mà del famós Padre Llanos, capellà falangista que va crear el servei a imitació del francès Les Missi-onaires aux Travaux per captar joves estudiants que fessin proselitisme entre la classe obrera. Hi van passar entre 20.000 i 30.000 estudiants fins a la seva dissolució, a finals dels 60. Va dependre en part del Sindicato Español Universitario (SEU). Montalbán hi va entrar a Madrid el 1959. Altres *sutistes* van ser Pasqual Maragall, Alfons Carlos Comín, Nicolás Sartorius i Manuela Carmena.

paper molt rellevant en tot el desenvolupament de la part més interessant del SUT, sobretot des del punt de vista polític", en paraules de Nicolás Sesma-Landrín.

El professor ho va assegurar dissabte passat a la ciutat francesa de Grenoble durant la presentació de la troballa durant la jornada de cloenda del quart congrés internacional sobre l'obra de l'escriptor, impulsat per l'Asociación de Estudios Manuel Vázquez Montalbán i coorganitzat per la Universitat Grenoble-Alpes i el Nouveau Théâtre Sainte-Maire-d'en-Bas.

La universitat francesa, per la qual Vázquez Montalbán va ser nomenat *honoris causa* l'any 2002, va reunir així durant tres dies alguns dels més destacats especialistes en l'obra montalbaniana, com Georges Tyras, José María Izquierdo, José Colmeiro, Mari Paz Balibrea i l'esmentat Salgado, entre d'altres. Però, a més, també s'hi van donar cita escriptors com Carlos Zanón i Daniel Vázquez Sallés, fill de Montalbán, que van intervenir en un debat amb dues de les traductores al francès de MVM i en què Zanón va apuntar alguns aspectes del treball que fa en tant que autor del nou *Carvalho*, que hauria d'aparèixer la tardor del 2018.

Cap de propaganda

Entre els primers articles polítics localitzats pels investigadors de la història del SUT, destaca un text titulat *Por las manos, hermanos, universidad y obrerismo*, document de deu pàgines que és un compendi elaborat per a una reunió de caps de campaments del SUT, celebrada a

Matapozuelos, un poble de Valladolid l'abril del 1960, sobre quines havien de ser les línies mestres del servei, del qual, de fet, Montalbán es va convertir durant la seva etapa a Madrid cap de l'aparell de propaganda. Altres textos lo-

calitzats són *Las posturas insuficientes* o *SUT femenino*, dedicat al paper de la dona en els camps de treball. La intervenció de MVM és igualment significativa al *Boletín Ideológico del SUT* en tant que s'observa la inclusió de fragments de diversos autors d'obres molt preuades per Montalbán. Per exemple, textos del *Juan de Mairena* de Machado o fragments dels escrits d'Emmanuel Mounier, també molt coneguts per MVM.

La gran paradoxa d'aquesta experiència és que Montalbán –que el 1959 ja havia patit la primera detenció i havia experimentat la crueltat dels germans Creix, que senyorejaven a la comissaria de Via Laietana, seu de la sinistra Brigada Polític-Social– va aconseguir que en un butlletí que depenia del partit únic es publicuessin textos d'Emmanuel Mounier, Sartre, Harold Laski, Simone Veil i Arthur Koestler, i poemes de Blas de Otero, Gabriel Celaya i José Hierro, per exemple.

El punt culminant de la participació de Vázquez Montalbán en l'aparell de propaganda del SUT va ser l'esmentada reunió de Valladolid, plantejada per decidir si el SUT havia de continuar sent un apostolat religiós, tal com va néixer, o bé passar a ser un moviment polític, "encara que realment significava jugar-se que se suprimís el servei perquè prenia ja un caràcter molt obrerista", segons Sesma-Landrín.

El document programàtic de MVM va ser molt mal rebut per la línia oficialista del SUT, que ja veia el servei com un focus d'agitació antifranquista. El resultat és que va rebre moltes crítiques, raó per la qual Montalbán va escriure el ja esmentat *Las posturas insuficientes*, de juny del 1960, on carregava contra aquells que es renten la consciència anant només un diumenge a treballar a un barri obrer per després tornar a la seguretat de la casa burgesa: "Recordo el cas d'un amic meu que practicava la caritat diàriament deu minuts com qui cada dia fa deu minuts de gimnàstica per mantenir el tipus". Un rebuig a la militància de cap de setmana que tants cops apareix en l'obra de Montalbán. —

Paradoxa
Montalbán publica en un butlletí del règim textos ben crítics amb el franquisme

Compromís
Menysté la militància política de cap de setmana i demana més implicació

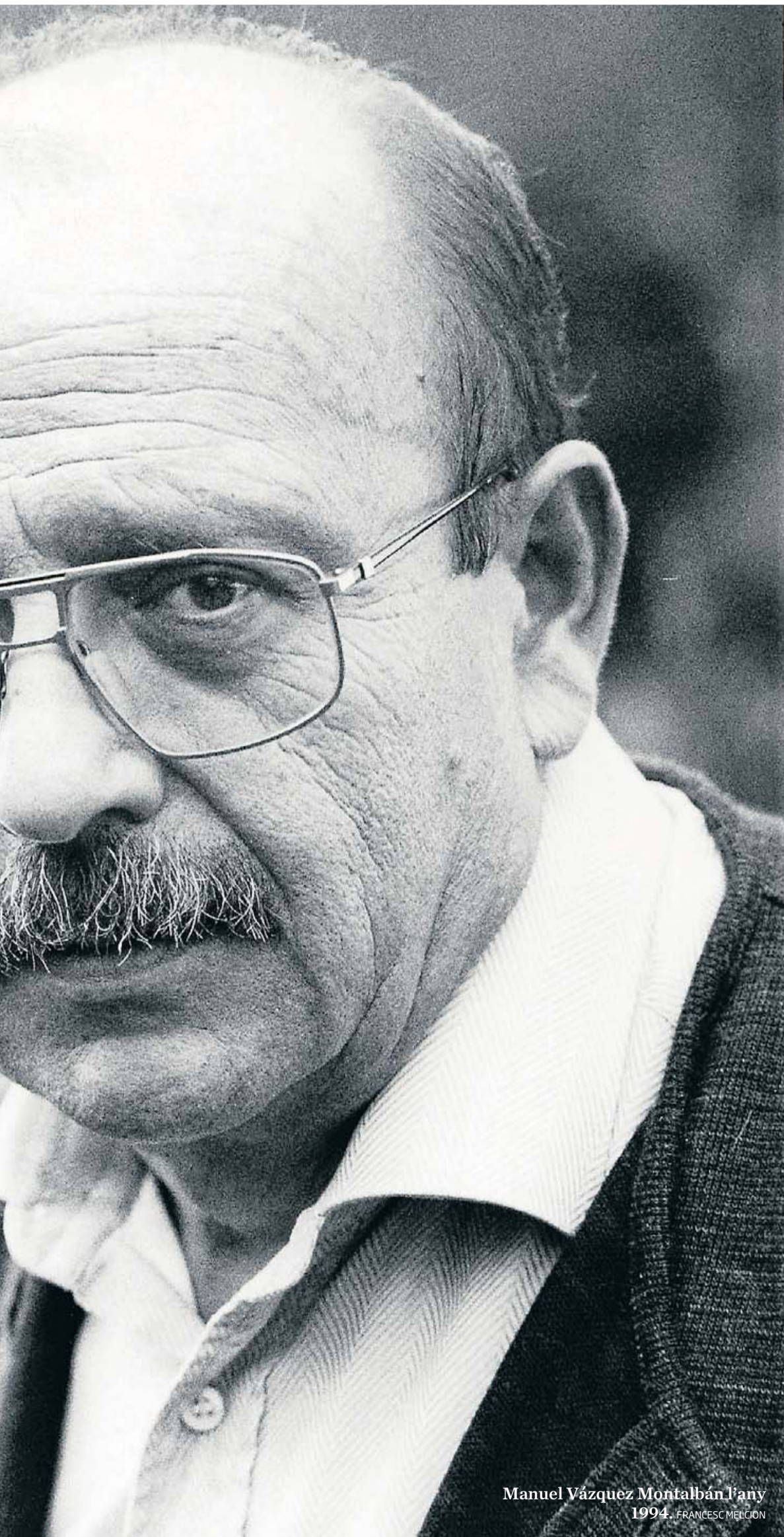

LA CAIXA EXPOSA EL SEU ART A ISTANBUL

La col·lecció d'art contemporani de La Caixa debuta a Turquia: el Museu Pera i l'Institut de Recerca d'Istanbul presenten fins al 4 de març l'exposició *Mira'm!*, amb 30 obres d'artistes com Arroyo, Pazos i Tàpies.

RODIN ES QUEDA UNA SETMANA MÉS

La Fundació Mapfre prorroga l'exposició dedicada a Auguste Rodin a la seva seu barcelonina. *L'infern segons Rodin*, un estudi sobre la creació de *La porta de l'infern*, no tancarà el 21 de gener sinó el 28.

Manuel Vázquez Montalbán l'any 1994. FRANCESC MELCION

“Vaig arribar a pensar que Carvalho podria cremar la Constitució i l'Estatut”

Carlos Zanón parla sobre l'impacte del Procés en la nova aventura del personatge

Q.A.
GRENOBLE (FRANÇA)

Deu mesos després que s'anunciés que Carlos Zanón (Barcelona, 1966) havia assumit el repte de fer viure un cop més Pepe Carvalho, l'escriptor n'ha parlat públicament per primer cop. O, com a mínim, per primer cop ho ha fet comentant específicament algunes de les dificultats amb què s'ha trobat, condicionat tant per la convulsa realitat política catalana com pel tarannà una mica “punk” que ell mateix atribueix al personatge creat per Montalbán.

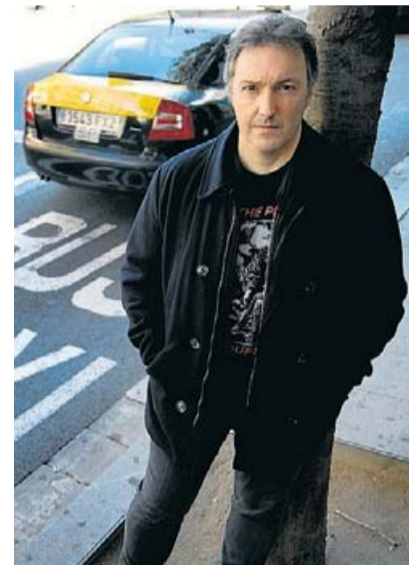
Zanón ho va fer en el marc del congrés de la Universitat Grenoble Alpes dedicat a l'autor. Això sí, va dosificar la informació amb comptagotes, i en cap cas va revelar res de la trama. Va fer bromes serioses en algunes ocasions i confessions venials en d'altres. “Al principi, vaig arribar a pensar que Carvalho podria cremar la Constitució i l'Estatut alhora –va dir–. Era una possibilitat. Em generava el dubte, però, de si tindria els llibres a casa, i no el veia anant a la llibreria Bosch a comprar-los... Però sí, Carvalho ja ha anat cremant llibres”.

I la música? En les novel·les de Zanón és molt important. També en les de Carvalho. Quina prevaldrà, però? “La meua, no, tranquils –explica–. Això distorsionaria molt el personatge. I m'agradava la idea de deixar d'utilitzar l'instrument que jo utilitzo sovint per definir un ambient, un personatge. Hi he renunciat”. No pas a la cuina ni als plaers del menjar: “És l'única condició que em va posar l'editorial: que cuinés i que mengés. Jo no volia, però...”

La mirada punk del detectiu

El joc de miralls de i amb la realitat és, potser, el més difícil del repte. I més ara, quan la realitat catalana és un mirall trencat. “Carvalho haurà de mirar l'aquí i l'ara i fer-ne la interpretació. Crec que ell feia això de baixar al carrer, mirar, fer la foto, pujar, imprimir-la i editar-la... Vaig fer un pròleg per a una edició de Planeta en què deia que la seva era una actitud molt punk: quedo amb els amics, faig una cançó, l'enregistro, parlo del que està passant ara i l'edito. Però el problema és que els últims dos mesos...”, diu Zanón.

Dos mesos més aviat improductius des del punt de vista de l'escriptura, sempre per raons estrictament conjunturals. “He hagut d'esperar

Carlos Zanón en una imatge recent a Barcelona. PERE TORDERA

que es paralizessin una mica les coses per saber si som república o no –comenta mig de broma, però com a resum hiperbòlic de les dificultats que la realitat li ha imposat–. El que no podia fer era una novel·la dient que no hi havia hagut referèndum quan n'hi va haver”.

De fet, tota l'actualitat l'ha condicionat, no només el referèndum. “Per l'exemple, l'atemptat. ¿Escrius una novel·la i fas com si no n'hi haguessis hagut un? ¿Parles de la ciutat que ja l'ha patit? Jo necessito entendre què passa al meu voltant, i ens hem passat dos mesos sense que ningú entengués res. Ara tens més la sensació, i no és una bona notícia, que hi ha més patrons per saber per on anirà, tot plegat. I això ajudarà el personatge a tenir una mirada i farà que pugui anar tres passes al davant. Ara crec que sí que puc enfocar-ho millor, tot plegat. Fa un mes i mig m'era més complicat”.

El que la realitat no ha canviat és la seva forma d'escriure. “Carvalho haig de ser jo d'alguna manera. És el joc. No és un llibre d'encàrrec –va dir a Grenoble–. Escric sempre de manera molt emocional. I aquest Carvalho ha de significar alguna cosa per a mi. Les relacions que tingui amb l'entorn han de ser relacions que a mi m'importin. Si no, no m'interessa, no puc fer-lo, no puc fer un robot”. Zanón, que acaba de posar en circulació, mai més ben dit, *Taxi*, la cinquena novel·la (Salamandra), va conversar, entre d'altres, amb Daniel Vázquez Sallés, fill de Montalbán, que publica a finals de gener una nova novel·la. ■